

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет „Львівська політехніка”
Відділ пожежної безпеки та цивільного захисту

ІНСТРУКЦІЯ № 30
ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОГО ІНСТРУКТАЖУ З
ПИТАНЬ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ, ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА ДІЙ У
НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

ІНСТРУКЦІЯ №30
ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОГО ІНСТРУКТАЖУ З
ПИТАНЬ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ, ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА ДІЙ У
НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

1. Галузь застосування

Ця інструкція поширюється на усіх працівників університету і встановлює основні вимоги до забезпечення пожежної та техногенної безпеки на території та у приміщеннях.

Інструкція є обов'язковою для вивчення і виконання усіма учасникам освітнього процесу.

2. Загальні положення

2.1. Ця Інструкція розроблена відповідно до основних положень Кодексу цивільного захисту України та відповідного Положення і діє в усіх структурних підрозділах університету.

2.2. Вступний інструктаж проводиться з усіма працівниками, які щойно прийняті на роботу (постійну або тимчасову), а також з особами, які прибули в навчальний заклад у відрядження, на роботу, навчання, виробничу практику і мають брати безпосередню участь у навчальному та виробничому процесах.

2.3. Вступний інструктаж проводиться на підставі діючих в університеті правил, інструкцій та інших нормативних актів з питань пожежної безпеки та цивільного захисту у спеціально обладнаному для цього приміщенні фахівцем, на якого наказом ректора та відповідною посадовою інструкцією покладені ці обов'язки, в даному випадку на працівників відділу пожежної безпеки та цивільного захисту.

2.4. Вступний інструктаж спрямований на ознайомлення та вивчення співробітниками і студентами:

- заходів пожежної безпеки та цивільного захисту на об'єкті та робочому місці;
- порядку сповіщення про пожежу, дій під час пожежі;
- застосування первинних засобів пожежогасіння;
- організацією оповіщення населення про загрозу або виникнення надзвичайної ситуації;
- організацією оповіщення студентів та співробітників в університеті про надзвичайну ситуацію;
- порядку дій при загрозі виникнення або виникнення надзвичайної ситуації;
- порядку укриття співробітників та студентів у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайної ситуації;
- порядку дій при наданні долікарської допомоги потерпілим.

При вивченні питань з вступного інструктажу враховується специфіка навчального процесу, технічна характеристика об'єктів, пожежна небезпека речовин і матеріалів, що застосовуються, та інші чинники, які впливають на стан пожежної безпеки університету.

2.5. Результати вступного інструктажу реєструються в «Журналі вступного інструктажу з питань пожежної безпеки, цивільного захисту та дій у надзвичайних ситуаціях» під особистий підпис особи, яку інструктують. Результат інструктажу також відображається в заяві особи, яка влаштовується на роботу не залежно від посади чи вступає на навчання.

2.6. Вступний інструктаж зі студентами проводять куратори навчальних груп, пройшовши попередньо навчання у відділі пожежної безпеки та цивільного захисту. Результати вступного інструктажу реєструються в «Журналі реєстрації інструктажів з питань пожежної безпеки, цивільного захисту та дій у надзвичайних ситуаціях» під особистий підпис особи, яку інструктують.

3. Терміни та визначення

3.1. Поже́жа, також **пожа́р** — неконтрольоване горіння поза спеціальним вогнищем, що розповсюджується в часі і просторі. Знищує матеріальні цінності, створює загрозу для життя людей, тварин, негативно впливає на навколишнє природне середовище. Спричинюється в основному необережним поводженням з вогнем, порушенням правил і норм експлуатації електричних приладів та виробничого устаткування, самозайманням матеріалів (речовин), кліматичними чинниками.

3.2. Пожежна безпека – це стан об’єкта, при якому виключається можливість пожежі, а у випадку її виникнення вживаються необхідні заходи щодо усунення негативного впливу небезпечних факторів пожежі на людей, споруди і матеріальні цінності.

Пожежна безпека на об’єктах забезпечується організаційними, технічними заходами і протипожежним захистом.

3.3. Пожежна небезпека - сукупність чинників, які зумовлюють можливість виникнення та (або) розвитку пожежі на об’єкті.

3.4. Протипожежний режим – це комплекс встановлених норм і правил поведінки людей, виконання робіт і експлуатація об’єкта, спрямованих на забезпечення пожежної безпеки.

3.5. Джерело запалювання — теплова енергія або об’єкт, який виділяє теплову енергію, достатню для запалювання.

3.6. Первинні засоби пожежогасіння слугують для гасіння пожеж в початковій стадії їх розвитку до прибуття пожежних підрозділів. До них відносяться ручні і пересувні вогнегасники, гідропульти, відра, бочки з водою, внутрішні пожежні крани, лопати, ящики з піском, азбестові полотна, войлочні мати, коши, ломи, пили, багри, вила.

3.7. Дим — стійка дисперсна система, яка складається з дрібних твердих частинок, зважених у повітрі або інших газах. Це — типовий аерозоль з розмірами частинок від 10^{-7} до 10^{-5} м. На відміну від більш грубодисперсної системи — пилу — дим не осідає під дією сили земного тяжіння. Частинки диму можуть слугувати ядрами конденсації атмосферної вологи, в результаті чого виникає туман.

3.8. Евакуація — процес виведення населення і життєво - важливих ресурсів першої необхідності із території, на якій можливе виникнення або виникла пожежа чи інша надзвичайна ситуація.

3.9. Нагрівальні прилади - прилади, що ними нагрівають речовину (матеріал) або середовище, що оточує їх. Розрізняють НП теплогенеруючі, де згоряє паливо (газові плити, паяльні лампи та ін.) або протікає електричний струм (напр., електропаяльники, електроконвектори), і теплообмінні (конвектори деяких типів, бойлери, повітронагрівники, радіатори тощо), в яких циркулює теплоносії. НП застосовують у різних галузях науки і техніки, у побуті.

3.10. Опалення - штучний обігрів приміщень в холодний період року з метою відшкодування у них тепловтрат і підтримки на заданому рівні температури, що відповідає умовам теплового комфорту, а також вимогам замовника.

3.11. Полум'я — газоподібне середовище, що включає в себе (у ряді випадків) дисперговані конденсовані продукти, в якому відбуваються фізико-хімічні перетворення реагентів, що приводять до світіння, тепловиділення і саморозігріву. Газоподібне середовище полум'я містить заряджені частинки (іони, радикали), що обумовлює наявність електропровідності полум'я і його взаємодії з електромагнітними полями.

3.12. Цивільний захист (надалі ЦЗ) - функція держави, спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період.

3.13. Надзвичайна ситуація (надалі НС) - порушення нормальних умов життя і діяльності людей на об'єкті або території, спричинене аварією, катастрофою, стихійним лихом чи іншою небезпечною подією, яка призвела (може призвести) до загибелі людей або значних матеріальних втрат.

3.14. Система оповіщення - це комплекс організаційно-технічних заходів, апаратури, засобів та каналів зв'язку, призначених для своєчасного доведення сигналів та інформації про загрозу або виникнення НС до центральних і місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій та населення.

3.15. Долікарська допомога – це комплекс термінових дій, спрямованих на збереження здоров'я і життя потерпілого, яка надається безпосередньо на місці надзвичайної події та в період транспортування до медичного закладу.

3.16. Укриття населення в захисних спорудах - це комплекс заходів із завчасного будівництва захисних споруд, а також пристосування наявних приміщень, які відповідають певним вимогам та підтримуються у готовності до їх використання.

Найпростіші укриття - це цокольні, напівпідвальні або підвальні приміщення, які знижують комбіноване ураження людей від небезпечних наслідків НС, а також від дії засобів ураження в особливий період.

Під укриття в університеті передбачено використовувати напівпідвальні приміщення навчальних корпусів та гуртожитків, підземні переходи між корпусами.

Конституцією України визнано, що найвищою соціальною цінністю є безпека людини її життя і здоров'я. Кожен громадянин України має конституційне право на безпечне для життя і здоров'я довкілля. Дані конституційні права і свободи людини та суспільства в цілому є об'єктами національної безпеки держави.

4. Вимоги пожежної безпеки

4.1. Кожен працівник та студент навчального закладу зобов'язані знати і виконувати правила пожежної безпеки, а при виникненні пожежі – вжити всіх залежних від них заходів для рятування людей і гасіння пожежі.

4.2. Сходові клітки, евакуаційні виходи, проходи, коридорні тамбури повинні утримуватися постійно вільними.

4.3. У кабінетах столи, стільці необхідно встановлювати так, щоб не заставляли виходів із кабінетів.

4.4. У аудиторіях, лабораторіях, кабінетах, майстернях слід суворо

дотримуватись протипожежного режиму. Приміщення повинні постійно утримуватись в чистоті.

4.5. Весь пожежний інвентар і обладнання треба утримувати у справному стані, розміщувати на видних місцях.

4.6. На територіях забороняється розкладання вогнищ, спалювання сміття.

4.7. На територіях забороняється паління (куріння), без відведення для цього спеціальних місць.

4.8. У виробничих приміщеннях та навчальних лабораторіях горючі речовини й матеріали потрібно зберігати у шафах, що замикаються.

4.9. Забороняється використовувати електроприлади із пошкодженою ізоляцією, зберігати біля них рідини, які легко займаються, обгортати папером або тканиною електричні лампи.

4.10. Забороняється працювати на несправному обладнанні.

4.11. Перед початком роботи з електрообладнанням перевірте наявність і надійність кріплення захисних засобів і з'єднання захисного заземлення, занулення.

4.12. Виконуйте лише ту роботу, з якої пройшли інструктаж, не передоручайте свою роботу іншим особам.

4.13. Забороняється використовувати пожежний інвентар та обладнання для господарських та інших потреб, не пов'язаних з пожежогасінням.

4.14. Не дозволяється використовувати кабелі і проводи із пошкодженою ізоляцією.

4.15. Не дозволяється переносити ввімкнені електроприлади, залишати без догляду ввімкнені в електромережу нагрівальні прилади.

4.16. Забороняється користуватися пошкодженими розетками, зав'язувати і скручувати електропроводи.

4.17. Забороняється самостійно усувати несправності електромережі та електрообладнання.

4.18. Після закінчення роботи слід прибрати сміття, відходи та виробничі обрізки.

5. Вимоги безпеки в аварійних ситуаціях

5.1. У випадку виникнення пожежі дії працівників мають бути спрямовані на створення безпеки:

- у першу чергу провести рятування та евакуацію згідно з планом евакуації;
- при охопленні полум'ям входних дверей евакуація проводиться через вікна (перший поверх);
- діяти чітко, без метушні, запобігати проявам паніки серед співробітників;
- організувати зустріч пожежно-рятувальних підрозділів.

5.2. Кожен працівник, який виявив пожежу або її ознаки (задимлення, запах горіння або тління різних матеріалів тощо), зобов'язаний:

- вимкнути електромережу;
- негайно повідомити про це по телефону **101 (112)** до пожежно-рятувальної служби;
- сповістити про пожежу адміністрацію навчального закладу;
- вжити заходів щодо гасіння пожежі наявними засобами пожежогасіння;
- якщо у кімнаті є вода — змочити нею все приміщення та його предмети, це дозволить на деякий час зменшити дію диму та полум'я;
- знеструмлену електропроводку можна гасити піском, водою, вогнегасником;

- загоряння у витяжній шафі ліквідується вогнегасником після вимкнення вентилятора;
- у випадку загоряння проводів зварювального апарату виключіть його, а потім трансформатор і полум'я загасить піском чи вогнегасником;

5.3. Якщо на вас зайнявся одяг:

- не можна бігти, це лише підсилить горіння;
- треба швидко скинути одяг, що зайнявся, а якщо це не вдалося, варто впасти та качатися по підлозі (землі), збиваючи полум'я.

5.4. Якщо на іншій людині зайнявся одяг:

- не можна давати людині бігати, — полум'я розгориться ще сильніше;
- треба допомогти ураженому швидко скинути одяг, що зайнявся, і залити його водою;
- якщо це не вдалося, необхідно повалити потерпілого на підлогу (землю). Намагайтеся будь-яким способом збити полум'я: залийте водою, засипайте землею, закидайте снігом, накиньте щільну тканину (брзент, ковдру, пальто) і щільно пригорніть тканину до палаючого одягу. При цьому голову потерпілого слід залишити відкритою, щоб уникнути отруєння продуктами горіння;
- надати першу (долікарську) допомогу потерпілим в аварійній ситуації;

5.5. При опіках:

- при термічних опіках першого ступеня уражене місце обробляють етиловим спиртом, після чого накладають суху стерильну пов'язку або чисту тканину і звертаються до дерматолога. **Ні в якому разі не можна** проколювати пухир (він захищає рану від інфекції), змочувати місця опіків водою, припікати їх розчинами перманганату калію, брильянтового зеленого, йоду, застосовувати “народні засоби”, різні олії, вазелін, тощо бо вони тільки підсилюють опіки, сповільнюють загоєння ран;
- при важких опіках необхідно негайно відправити потерпілого до лікувального закладу.

6. Права та обов'язки громадян України у сфері цивільного захисту згідно статті 21 «Кодексу цивільного захисту України»

6.1. Громадяни України мають право на:

- отримання інформації про НС або небезпечні події, що виникли або можуть виникнути, у тому числі і в доступній для осіб з вадами зору та слуху, формі;
- забезпечення засобами колективного та індивідуального захисту та їх використання;
- звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування з питань захисту від НС;
- участь у роботах із запобігання та ліквідації наслідків НС у складі добровільних формувань ЦЗ;
- отримання заробітної плати за роботу з ліквідації наслідків НС, у разі залучення до таких робіт, згідно з трудовими договорами;
- соціальний захист та відшкодування відповідно до законодавства, шкоди заподіяної їхньому життю, здоров'ю та майну в наслідок НС або проведення робіт із запобігання та ліквідації наслідків;
- медичну допомогу, соціально-психологічну підтримку та медико-психологічну реабілітацію у разі отримання фізичних і психологічних травм.

6.2. Громадяни України зобов'язані:

- дотримуватися правил поведінки, безпеки та дій у НС;
- дотримуватися заходів безпеки у побуті та повсякденній трудовій діяльності, не допускати порушень виробничої та технологічної дисципліни, вимог екологічної безпеки, охорони праці, що можуть призвести до НС;
- вивчати способи захисту від НС та дій у разі їх виникнення, надання домедичної допомоги постраждалим, правила користування засобами захисту;
- повідомляти службі екстреної допомоги населенню про виникнення НС;
- у разі виникнення НС, до прибуття аварійно - рятувальних підрозділів, вживати заходів для рятування населення і майна;
- дотримуватися протиепідемічного, протиепізоотичного та проти-епіфітотичного режимів, режимів радіаційного захисту;
- виконувати правила пожежної безпеки, забезпечувати будівлі, які їм належать на правах приватної власності, первинними засобами пожежогасіння, навчати дітей обережному поводженню з вогнем.

7. Порядок оповіщення населення про загрозу або виникнення НС

НС виникають з багатьох причин – це природні катаклізми, техногенні катастрофи та аварії, соціально- політичні конфлікти.

Останнім часом в Україні виникають НС, причиною яких є бойові дії, терористичні акти та диверсії.

7.1. При загрозі або виникненні НС будь - якого походження державні органи виконавчої влади зобов'язані проінформувати населення через систему оповіщення.

7.2. Головним способом оповіщення про небезпеку та порядок дій населення є передача повідомлень через мережі місцевого радіомовлення та телебачення.

Перед передачею повідомлення включається протяжне звучання сирен. Звучання сирени можливе у двох випадках:

- при періодичній технічній перевірці системи оповіщення;
- при загрозі виникнення або виникненні НС.

Про проведення технічної перевірки системи оповіщення (включення сирен) завчасно проводиться інформування населення через засоби масової інформації.

Після звучання сирен, через мережі місцевого радіомовлення та телебачення, передається сигнал ЦЗ «УВАГА ВСІМ! УВАГА ВСІМ! УВАГА ВСІМ!», а далі повідомлення про проведення технічної перевірки системи оповіщення або інформацію про загрозу або виникнення НС та порядок дій населення.

Почувши звучання сирени необхідно:

- включити радіоприймач або телевізор на місцевий канал;
- уважно прослухати повідомлення, яке починається сигналом ЦЗ: «УВАГА ВСІМ! УВАГА ВСІМ! УВАГА ВСІМ!» та діяти згідно з отриманим повідомленням.

7.3. На території університету встановлені шість сирен: на будівлях головного корпусу, навчальних корпусів №№25, 38, гуртожитках № 7, 14 та 19

В межах університету оповіщення здійснюється:

- по внутрішній телефонній мережі диспетчерським центром до кожного структурного підрозділу університету;
- комплексним гучномовним адресним зв'язком, встановленим у головному корпусі, навчальних корпусах №№1,2,4,5,8. Оповіщення може проводитися в

- голосовому та дзвінковому режимах;
- дзвінковою сигналізацією в гуртожитках.

8. Порядок дій при загрозі або виникненні можливих НС

Враховуючи мережу шляхів залізниці, якими перевозяться сильнодіючі отруйні речовини, територія університету може потрапити у зону хімічного ураження. Час підходу хмари з парами сильнодіючих отруйних речовин недостатній для проведення евакуації.

8.1. При отриманні повідомлення про загрозу хімічного ураження необхідно повідомити всіх про небезпеку укритися в приміщенні та провести максимальну його герметизацію: закрити вікна, двері, вентиляційні канали, щілини заклеїти підручними матеріалами, наприклад клейкою стрічкою.

8.2. При отриманні повідомлення про пожежу або замінування необхідно повідомити всіх про небезпеку, терміново вимкнути електропостачання та покинути приміщення.

Кожен хто виявив пожежу або її ознаки (задимлення, запах горіння або тління різних матеріалів тощо) зобов'язаний:

- негайно повідомити про це службу порятунку – тел. **101 або 112** та диспетчерську службу університету – тел. **258-2009**;
- вимкнути електропостачання, вентиляцію в приміщеннях та вжити інші заходи, що перешкоджають поширенню вогню та диму;
- вжити заходів щодо гасіння пожежі первинними засобами пожежогасіння, не наражаючи себе на небезпеку;
- якщо у кімнаті є вода - змочити нею все приміщення та його предмети, це дозволить на деякий час зменшити дію диму та полум'я;

8.3. При отриманні сигналу «ПОВІТРЯНА ТРИВОГА!» необхідно терміново повідомити всіх про небезпеку, вимкнути електрику, закрити вікна, двері приміщення та прямувати в укриття.

У якому навчальному корпусі або гуртожитку застав вас сигнал «ПОВІТРЯНА ТРИВОГА», в тих напівпідвальних приміщеннях і потрібно укриватися!

9. Вимоги цивільного захисту

9.1. Кожен працівник та студент зобов'язаний знати порядок дій при виникненні можливих НС, вжити всіх залежних від нього заходів для рятування людей, гасіння пожежі, проведенні евакуації у разі її потреби.

9.2. У кабінетах столи, стільці, обладнання необхідно розташовувати так, щоб не перешкоджати виходу із приміщень.

9.3. У аудиторіях, лабораторіях, кабінетах, майстернях слід суворо дотримуватись протипожежного режиму.

9.4. Використовувати електроплитки, електрочайники, праски тільки в обладнаних для цього приміщеннях.

9.5. Користуватися електричними нагрівачами у приміщеннях заборонено.

9.6. Куріння на території університету заборонено.

10. Порядок дій при наданні долікарської допомоги потерпілим

10.1. Викличте швидку допомогу за телефоном 103.

10.2. Огляньте місця пригоди, перевірте чи не загрожує небезпека вам та оточуючим. Уникайте непотрібного ризику.

10.3. Усуньте вплив на організм потерпілого факторів, що загрожують його здоров'ю та життю тим самим ви зможете безпечно для себе надати потерпілому допомогу.

10.4. Проведіть огляд потерпілого та надайте йому долікарську допомогу. Метою огляду є виявлення станів, які загрожують життю потерпілого, з подальшим проведенням невідкладних втручань для відновлення життєво-важливих функцій організму.

10.5. Не залишайте постраждалого та контролюйте стан його життєвих функцій до прибуття швидкої допомоги.

Телефони:	Відділ ПБ та ЦЗ –	258-25-32 (вн.72-532)
	Начальник відділу -	258-22-01 (вн.72-201)
	Диспетчер університету –	258-20-09 (вн.72-009)
	Чергові електрик, сантехнік –	258-24-29 (вн.72-429)

Інструкцію розробив:

Начальник ВПБ та ЦЗ

НУ „Львівська політехніка”

Ярослав КОМАРНИЦЬКИЙ

Погоджено:

Заступник начальника Головного управління –
начальник управління ЦЗ та превентивної діяльності
ГУ ДСНС України у Львівській області

Любомир ПАСІЧНИК

"02" січня 2026 року